

Možnosti výchovně vzdělávací péče o sluchově postižené v ČR

Situace po roce 1991 (dosud)- posun v možnostech vzdělávání SP

- Integrace do běžných škol
- Právo sluchově postižených na vzdělávání prostřednictvím nebo pomocí znakového jazyka
- Zřizování nových škol pro SP (včetně soukromých škol)
- Vytvoření podmínek pro metodu bilingválního vzdělávání
- Rozšíření nabídky na sekundárním stupni vzdělávání o nové maturitní i nematuritní obory vhodné pro SP
- Vydávání odborných publikací se surdopedickou problematikou
- Vydávání učebnic a učebních textů pro sluchově postižené žáky a metodických materiálů pro učitele (na různých nosičích)
- Zkvalitnění odborné a pedagogické přípravy a připravenosti učitelů žáků se SP
- Vytvoření podmínek SP pro vysokoškolské studium

Možnosti včasné intervence

- **speciálně pedagogická péče**
- **sociálně právní péče**
- **rodinná péče**
- **organizace SP**
- **zdravotnická péče – depistáž**

Předpoklady úspěšné rehabilitační péče o SP dítě

- **včasná diagnostika** - přesná diagnostika co v nejranějším věku je určující pro další rehabilitační péči
- **včasné přidělení sluchadel**
- **včasná reedukace sluchu a řeči**

Služby rané péče (zajišťovány v rámci služeb sociální prevence – zákon o sociálních službách č. 108/2006)

- sociální služba zaměřená na pomoc a podporu rodiny dítěte s postižením
- sociální integrace rodiny a minimalizace důsledků postižení na vývoj dítěte
- klientem je celá rodina
- služba je poskytována převážně v přirozeném prostředí (péče terénní, ambulantní)
- spolupráce se systémem zdravotní péče

v ČR zajišťována v rámci **SRP Tamtam**

- v Praze 2001 (www.tamtam-praha.cz), v Olomouci 2005

- podpora rodin malých dětí se sluchovým postižením do 4 let, resp. do 7 let při kombinovaném postižení
- cílem je vybavit rodiče informacemi a dovednostmi – snižování míry negativních vlivů zdravotního postižení, integrace dítěte i rodiny do běžného života společnosti, podpořit přípravu dítěte pro následující stupeň výchovně-vzdělávací soustavy

Speciálně pedagogická centra (SPC) – vyhláška č. 72/2005

- cílem je poskytnutí komplexní péče SP dětem a mládeži od raného dětství až do ukončení přípravy na povolání
- SPC používá stejné metody jako škola, při které je zřízeno
- soustavná a systematická speciálně pedagogická a logopedická péče o SP děti a mládež
- péče a pomoc SP dětem integrovaným v běžných zařízeních
- rozvoj sluchu = sluchové cvičení

Mateřské školy pro sluchově postižené

- úzká spolupráce školy s SPC
- doporučená docházka alespoň poslední rok před nástupem do základní školy

Základní školy pro sluchově postižené

- volba vzdělávacího programu je plně v kompetenci **ředitele školy**, který zohlední při vypracování **školního vzdělávacího programu**
- přístup ke vzdělávání mohou školy zvolit orální, bilingvální nebo uplatňovat zásady totální komunikace
- **povinná školní docházka může být** pro žáky se sluchovým postižením **prodloužena o jeden rok**, tedy *desetiletá* (školský zákon č. 561/2004 Sb., vyhláška č. 73/2005 Sb.)

Střední školy pro sluchově postižené

- **Maturitní obory**
  - Střední průmyslová škola postižené ve Valašském Meziříčí
  - Střední pedagogická škola pro sluchově postižené, obor předškolní a mimoškolní pedagogika v Hradci Králové
  - Střední průmyslová škola oděvní pro sluchově postižené v Brně
  - Střední zdravotnická škola pro sluchově postižené, obor zubní technik v Praze-Radlicích – obor asistent zubního technika
  - Speciální školy pro sluchově postižené v Praze – Holečkově ulici – dvouleté nástavbové studium v oboru společné stravování

- Speciální školy pro sluchově postižené v Praze – Holečkově ulici – čtyřletý maturitní obor hotelnictví a turismus
- Střední odborné učiliště pro sluchově postižené v Hradci králové – tříleté nástavbové studium oboru dřevařská a nábytkářská výroba
- Střední škola pro sluchově postižené a Odborné učiliště v Brně – obor informatika v ekonomice

Maturitní zkouška

A) společná část

1. Český jazyk (písemná, ústní část)
2. Cizí jazyk (písemná, ústní část)
3. Volitelná zkouška (možnost volby – matematika, občanský základ, informačně-technologický základ, přírodovědně-technický základ – pouze forma písemná)

B) profilová část

- skládá se ze tří povinných zkoušek, nabídku určuje ředitel školy dle RVP (ředitel stanoví formu zkoušky)

Úpravy v maturitě pro studenty se specifickými potřebami:

- Přihláška k maturitní zkoušce obsahuje přílohu stanovující úpravu podmínek pro konání zkoušky
- Odlišné testové schéma vzhledem k prodlouženému časovému limitu pro vykonání zkoušky
- Úprava kritérií hodnocení strukturované písemné práce (ta se zatím připravují)

Studenti se sluchovým postižením

Např.:

- možnost využívat kompenzační pomůcky
- vyloučení poslechového textu z cizího jazyka
- formální a gramatické úpravy textu (zvýraznění klíčových slov v textu, uvedení synonym pro odborné termíny či cizí slova, atd.)
- obsahová úprava a nahrazování úloh
- tlumočení instrukcí do znakové řeči
- příp.tlumočení celé zkoušky do znakové řeči

Nový návrh koncepce maturitní zkoušky a celého systému výchovy a vzdělávání dětí a studentů se sluchovým postižením

- Dvě základní koncepce:

1. Koncepce výchovy a vzdělávání žáků a studentů s vadou sluchu, jejichž mateřským jazykem bude mluvená čeština

(vzdělávání v běžných školách nebo ve školách pro žáky se SP a to buď monolingválně

nebo bilingválně)
- maturita – český jazyk (jako slyšící)

2. Koncepce výchovy a vzdělávání žáků a studentů s vadou sluchu, jejichž mateřským jazykem bude český znakový jazyk (vzdělávání ve školách pro SP bilingválně)

- maturita – český znakový jazyk
- český jazyk – jako cizí jazyk

Nematuritní obory

Střední odborná učiliště

- kuchař, cukrářská výroba, pekař, prodavač a výrobce lahůdek, krejčí, zámečnick, malíř interiérů, zahradník, operátor skladování
- Praha, Brno, Olomouc, Hradec Králové, Ostrava, Valašské Meziříčí)

Odborná učiliště

- kuchařské práce, šití oděvů, obuvnické práce, keramické práce, cukrářské práce, malířské a natěračské práce, truhlářské práce, sklenářské práce, atd.
- Hradec Králové, Praha, Brno, České Budějovice

■ studium na těchto školách je zakončené závěrečnou zkouškou a výučním listem, po jeho úspěšném absolvování mohou žáci pokračovat v nástavbovém maturitním studiu

Studium sluchově postižených na vysokých školách

■ speciální studijní obory pro sluchově postižené tvoří:

- * „Výchovná dramatika neslyšících“ realizovaná na JAMU v Brně, Divadelní fakulta
- * „Čeština v komunikaci neslyšících“ na Filozofické fakultě UK v Praze, Ústav českého jazyka a teorie komunikace
- * „Sociálně výchovná péče o smyslově postižené“ na Pedagogické fakultě, Univerzita Hradec Králové

* jiné studijní obory jsou sluchově postiženým studentům přístupny v integrované formě a pro mnohé z nich je to vlastně první společné vzdělávání s intaktní populací.

Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky – Teiresiás

■ zřídila ho Masarykova univerzita v Brně v roce 2000

■ jeho úkolem je:

zajišťovat, aby studijní obory akreditované na univerzitě byly v největší možné míře přístupné také studentům nevidomým a slabozrakým, neslyšícím a nedoslýchavým, s pohybovým handicapem, případně jinak postiženým.

■ samostatné univerzitní pracoviště spolupracující se Studijním odborem a Akademickým psychodiagnostickým centrem Rektorátu MU, dále Poradenským centrem, Centrem jazykového vzdělávání a dalšími společnými pracovišti MU.

- je výukovým centrem s rozsáhlou vlastní výukou (lektorské kurzy doplňující nebo nahrazující řádnou výuku, kurzy celoživotního vzdělávání),
- má vlastní celouniverzitní studijní oddělení s právem registrace, zápisu a průběžné kontroly studia postižených studentů v Informačním systému MU,
- je i poradenským a metodickým centrem pro středoškolské studenty
- je výzkumným pracovištěm s vývojem vlastních technologických řešení,
- a jako jediné v republice má charakter brailleského vydavatelství, celostátní vysokoškolské knihovny, tlumočnického centra a asistentského dispečinku.

Samotným postiženým osobám zajišťuje Teiresiás speciálně služby:

- poradenství o možnostech studia pro handicapované na MU
- poradenství o průběhu přijímacích řízení a organizaci studia s handicapem
- organizační zajištění zkoušek, registrace, zápisu, studentské úřední dokumentace, tisku
- poradenské a organizační zajištění individuálního studijního plánu a speciální výuky
- možnost využití speciální studovny s knihovnou a tiskárnou
- kurzy informačních technologií se zaměřením na konkrétní handicap a konkrétní typ odborné práce
- zápůjčky hardwaru a softwaru pro konkrétní typ odborné práce s handicapem
- nácvik prostorové orientace zrakově postižených
- dispečink digitalizačních a tiskových služeb
- dispečink překladatelských a tlumočnických služeb pro sluchově postižené
- dispečink asistentských služeb

Literatura:

- **HORÁKOVÁ, R. Úvod do surdopedie.** In Pipeková, J. (ed.) *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: MU, 2006, s. 127-143.
- **SOBOTKOVÁ, A. Včasná diagnostika a pedagogická intervence u dětí se sluchovým postižením jako úkol SPC,** In VÍTKOVÁ, M.: *Otázky speciálně pedagogického poradenství*, Brno, MSD, 2003.
- **KOMORNÁ, M. Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v ČR a specifika vzdělávacích metod při výuce.** ČKTZJ, o.s., 2008

■ **Hypertextové odkazy:**

www.tamtam-praha.cz, www.frpsp.cz, www.ruce.cz, www.teiresias.muni.cz